

Restaurátorská zpráva

Kříž se sochami sv. Cyrila a Metoděje

Troubsko

© Radka Levínská

Červen

2023

1. Lokalizace památky

2. Údaje o památce

3. Údaje o akci

4. Popis stavu památky před započítím restaurátorské obnovy

5. Restaurátorský záměr

6. Restaurátorský proces

FOTODOKUMENTACE

Příloha č.1

Protokol analýzy solí

1. Lokalizace památky

- 1.1 Kraj/ Okres: Jihomoravský/ Brno- venkov
- 1.2 Obec: Troubsko
- 1.3 Rejstříkové číslo v ÚSKP: 50704/7-8934
- 1.4 Parcelní číslo: 1493 katastrální území: Troubsko
- 1.5. Lokalizace popisem: ulice Školní

2. Údaje o památce

- 2.1 Název objektu: kříž se sochami sv.Cyrila a Metoděje
- 2.2 Sloh: historismus/ 1891
- 2.3 Materiál/technika: pískovec, bílý mramor (nápisové desky)
- 2.4 Předchozí známé restaurátorské zásahy: 2005

3. Údaje o akci

- 3.1 Vlastník: ČR
- 3.2 Investor: Národní památkový ústav, Valdštejnské náměstí 162/3, Malá Strana, 11800 Praha
- 3.3 Návrh na obnovu vypracován: 18.06.2022
- 3.4 Závazné stanovisko: -
- 3.5 Zodpovědný restaurátor: MgA. Radka Levínská

MgA. Radka Levínská
odborný restaurátor
Bělohorská 159, 636 00 Brno
IC: 01204491, tel.: 777 557 981
e-mail: radka.levinska@seznam.cz

4. Popis stavu památky před započítím restaurátorské obnovy

Památka původně opatřená modrou nátěrovou hmotou (ve výklenku kaple jsou doposud zachovány fragmenty nátěrových vrstev) byla před započítím obnovy již bez povrchové úpravy. Naopak některé zdobné prvky byly zlaceny. Identifikační tabulky s nápisem „...oroduj za nás“ byly osazeny na opačných podstavcích; pod figurou v biskupském oděvu je nápis *Sv. Cyrille oroduj za nás*, naopak pod figurou v oděvu mnicha je nápis *Sv. Metoději, oroduj za nás*. Moravským arcibiskupem byl Metoděj.

Povrch kamene byl na exponovaných plochách pokryt koloniemi náletových kultur- mechy a lišejníky a v dešťových stínech depozity atmosférického spadu. Na povrchu bylo poměrně velké množství trhlin a kaveren, některé již z minulosti zapravené. Středem figury sv. Metoděje vedla otevřená trhlina. Otevřená trhlina, v rámci minulého zásahu již zajištěná čepem, se nacházela v soklové části svislého břevna kříže. V dolní části architektura vykazovala známky pokročilé degradace kamene v důsledku zasolení. Lze předpokládat, že zvýšená salinita se zde nacházela již od generální opravy v prvních letech tohoto století, kdy byla památka demontována a poté znovu osazena na nové betonové lůžko, ale nedošlo k odsolení, takže, ačkoliv bylo zamezeno vztlínání vody ze základu, při pozvolném vysychání došlo k rekrystalizaci solí a tím narušení struktury povrchové vrstvy kamene. Snahu o řešení situace v rámci minulého zásahu dokládají poměrně rozsáhlé plochy doplňků v soklové části architektury

Chyběla modelace dvou vztyčených prstů na žehnající pravé ruce a část modelace nosu figury sv. Cyrila, zcela chybí původní modelace levé ruky, na místě byla osazena značně poškozená druhotná modelace. V rámci minulého zásahu byla ve výklenkové kapli umístěna rekonstrukce sochy, která ale mezi tím rovněž zmizela. Části modelace ruky sv. Metoděje a atribut- byzantský patriarchální kříž byl uložen v depozitáři Městského úřadu Troubsko.

Zlacení aplikované v rámci minulého restaurátorského zásahu bylo mírně znečištěno slabou vrstvou atmosférického spadu.

Mramorové nápisové desky vykazují celoplošnou ztrátu leštěného povrchu. Buď přirozenou cestou nebo broušením v minulosti byly desky zeslabeny cca o dva až tři mm, což představuje hloubku basreliéfu písma. Některé linky minuskulí téměř zmizely.

5. Restaurátorský záměr

Záměrem restaurátora bylo především zabránit působení faktorů, které se doposud podílely na degradaci památky. Z povrchu památky byly sejmuty vrstvy znečištění, kolonií náletových rostlin a tvrdé cementové doplňky, které se samy oddělovaly od podkladu, nebo mohly být odděleny, aniž by došlo k dalšímu poškození původní modelace. Byl odsolen sokl, došlo k celkové konsolidaci kamenné hmoty a doplnění chybějících částí s ohledem na tvarosloví a celkový charakter sochařských děl. Samostatnou etapou byla rekonstrukce sochy Panny Marie. Dle pamětníků restaurátorského zásahu

v roce 2005 existuje sádrový odlitek nebo alespoň forma, která přešla z majetku zhotovitelé firmy do vlastnictví jednoho z bývalých jednatelů. Bohužel se žádný odlitek ani forma nenašly, a tak byla odzícená soška na základě studia zachované fotodokumentace (v archivu NPÚ) rekonstruována.

Patriarchální kříž byl povrchově metalizován plátkovým zlatem.

Nápisové desky v minulosti mylně osazené byly vyměněny.

6. Restaurátorský proces

1. etapa: sejmutí povrchového znečištění

Z povrchu památky byla sejmuta vrstva povrchového znečištění a vrstvy tvrdé cementové hmoty. Byly vyjmuty mramorové desky s textem modliteb.

- mikrotryskání bez přítomnosti vody s regulovatelným tlakem a množství abraziva, alumosilikátové abrazivum, točivý proud abraziva

- kamenické nářadí

Byla sejmuta druhotná vrstva nebo vrstvy nátěrové hmoty v nice výklenkové kaple a fragment prvních dvou vrstev bude zajištěn čistou akrylátovou pryskyřicí

- skalpel, Paraloid B72

2. etapa: odsolení

Spodní část architektury byla odsolena ve dvou týdenních cyklech

- čištěná celulóza Arbocell (Deffner& Johann), destilovaná voda

3. etapa: konsolidace kamenné hmoty

Kamenná hmota byla plošně zpevněna prostředkem na základě organokřemičitanu. Povrchové trhliny byly injektovány.

- plošné zpevnění: zpevňovač na bázi esteru nebo elastifikovaného esteru kyseliny křemičité (např Remmers, Keim),

- injektáž: elastifikovaný organokřemičitanový zpevňovač KSE STE, plnivo A (571), B(572)

4. etapa: doplnění chybějících částí

Chybějící části modelace byly doplněny, ruka u figury sv.Cyrila byla rekonstruována umělým kamenem na minerálním základě průmyslově vyráběným bez použití cementu a akrylátové disperze

- Restauro Top (Keim)

5. etapa: rekonstrukce sochy Panny Marie

1. Návrh modelace v hlíně

2. Sejmutí formy

- sádra

3. Sádrový odlitek

2. Sejmutí formy

- kombinovaná forma, silikon/sádra

3. výdusek z umělého kamene na minerálním základě

- vápencový písek do 0,2mm, silikátová moučka (suk), cement portlandský bílý, pigmenty (oxidy železa)

6. etapa: povrchová úprava

Případná odlišná barevnost doplňků byla připodobněna originálnímu kameni. Rekonstrukce sošky Panny Marie byla povrchově upravena tak, aby připomínala porcelán.

-doplňky: Restauro Lasur (Keim)

- rekonstrukce Panny Marie: Restauro Lasur (Keim), včelí vosk

7. etapa: zlacení atributu a textu na mramorových deskách

Některé linky minuskulí v důsledku ztráty povrchu téměř zmizely, proto jsou pouze vypsány na povrchu nikoli v basreliéfu

- 24kar zlato dvouvrstvé (Grac), mixtion

8. etapa: osazení mramorových desek na svoje místo

- stavební lepidlo (Mapei)

17.6.2023

Radka Levínská

FOTODOKUMENTACE

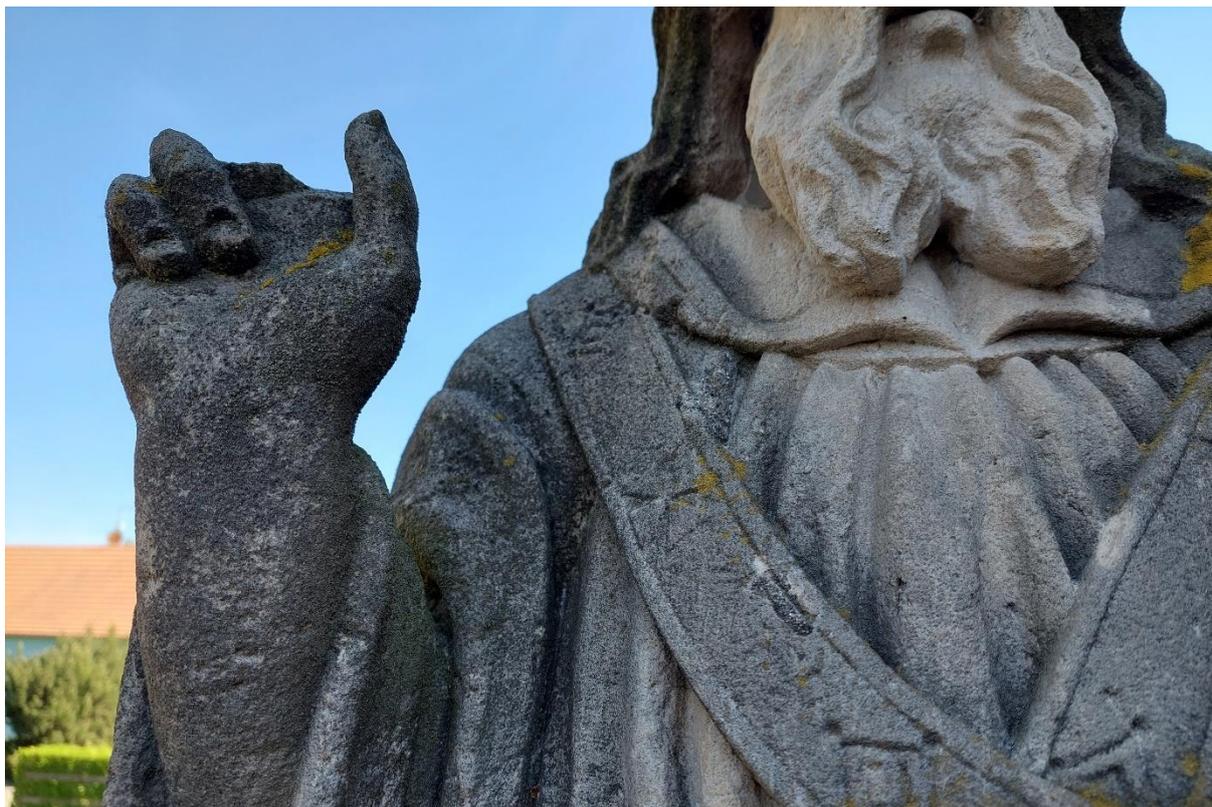
Stav v květnu 2022
Celkový čelní pohled

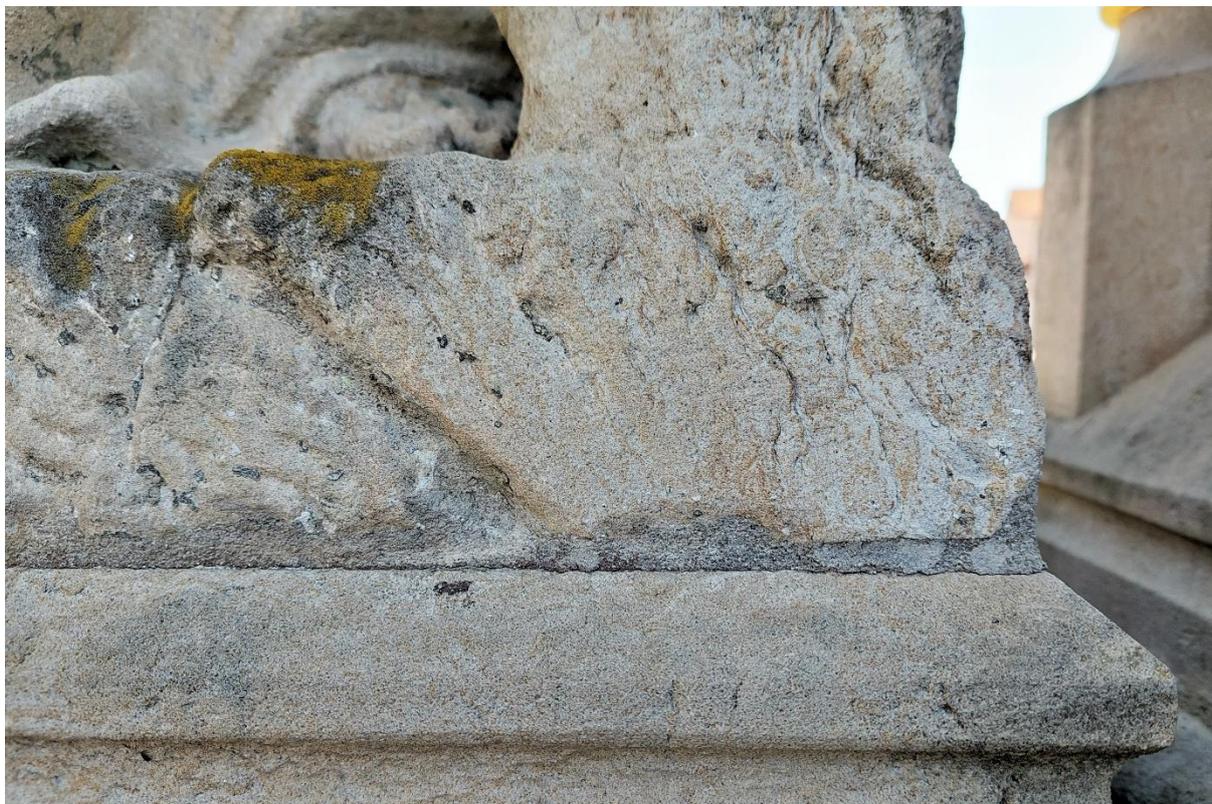
Socha sv. Metoděje
Stav v květnu 2022

Stav v květnu 2022
Socha sv. Metoděje

Chybějící modelace prstů na pravé ruce

Napojení plintu v podobě skaliska na architekturu podstavce

Stav v květnu 2022
Socha sv. Metoděje

Stav v květnu 2022
Podstavec sochy sv. Metoděje

Stav v květnu 2022
Socha sv. Metoděje

Pohled z boku

Stav v květnu 2022
Podstavec sochy sv. Metoděje

Pohled z boku

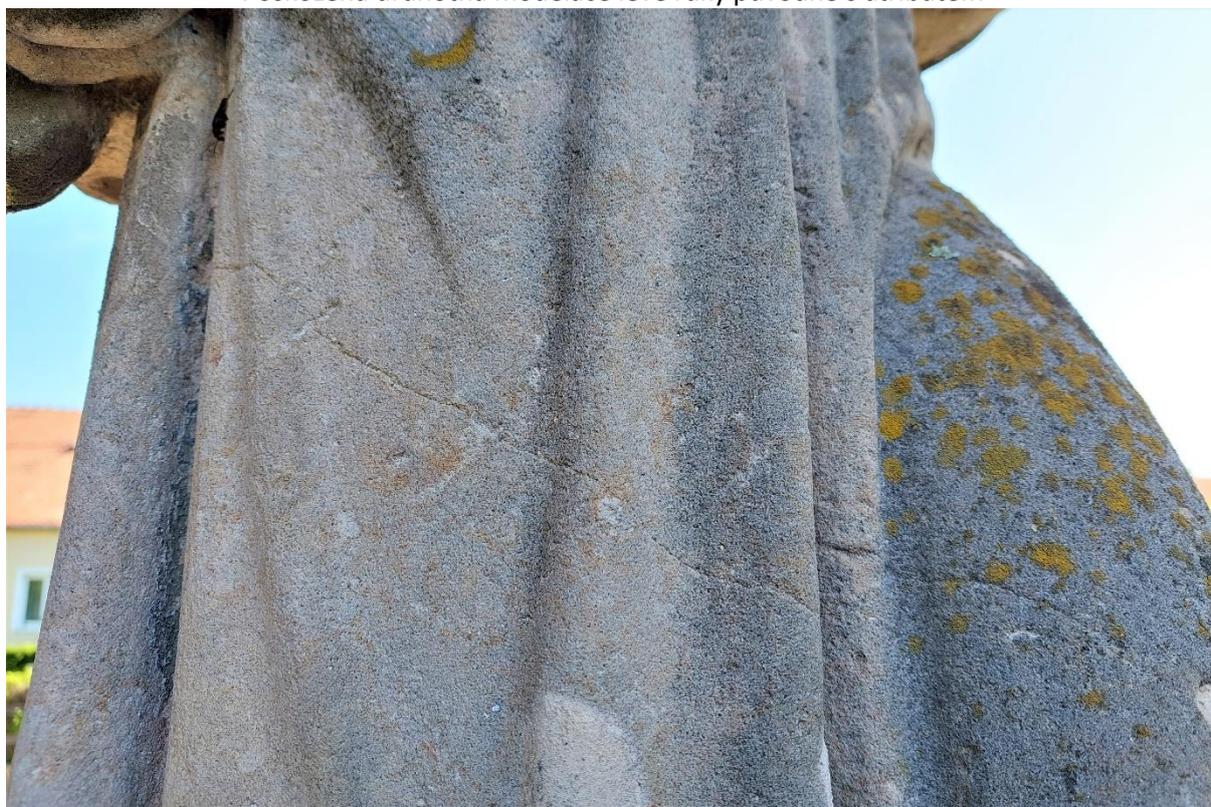
Stav v květnu 2022
Socha sv. Cyrila

Stav v květnu 2022
Socha sv. Cyrila

Poškozená druhotná modelace levé ruky původně s atributem

Trhlina uprostřed modelace figury

Stav v květnu 2022
Socha sv. Cyrila

Doplňky v dolní části figury

Plintus ve tvaru skaliska

Stav v květnu 2022
Socha sv. Cyrila

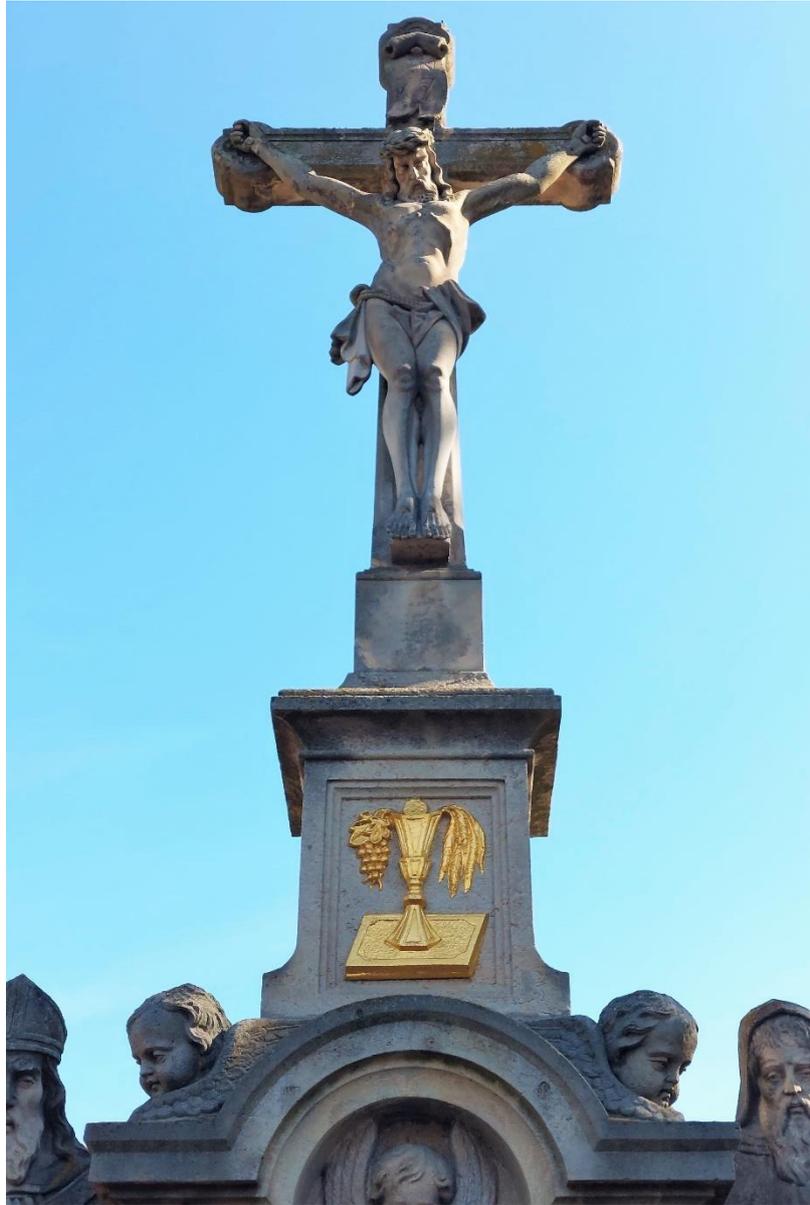
Stav v květnu 2022
Podstavec sochy sv. Cyrila

Stav v květnu 2022
Socha sv. Cyrila
Pohled z boku

Stav v květnu 2022
Podstavec sochy sv. Cyrila
Pohled z boku

Stav v květnu 2022
Kříž s Korpusem

Stav v květnu 2022
Podstavec kříže s Korpusem
Zlacení se jeví v dobrém stavu

Stav v květnu 2022
Střed architektury v podobě poklony

Stav v květnu 2022
Zlacení sloupku pokrývá slabá vrstva atmosférického spadu

Stav v květnu 2022
Nika s chybějící sochou Panny Marie
Fragmenty nátěrových hmot opisují její siluetu

Stav v květnu 2022
Část podstavce pod nikou se sochou Panny Marie

Stav v květnu 2022
Celkový pohled na zadní část

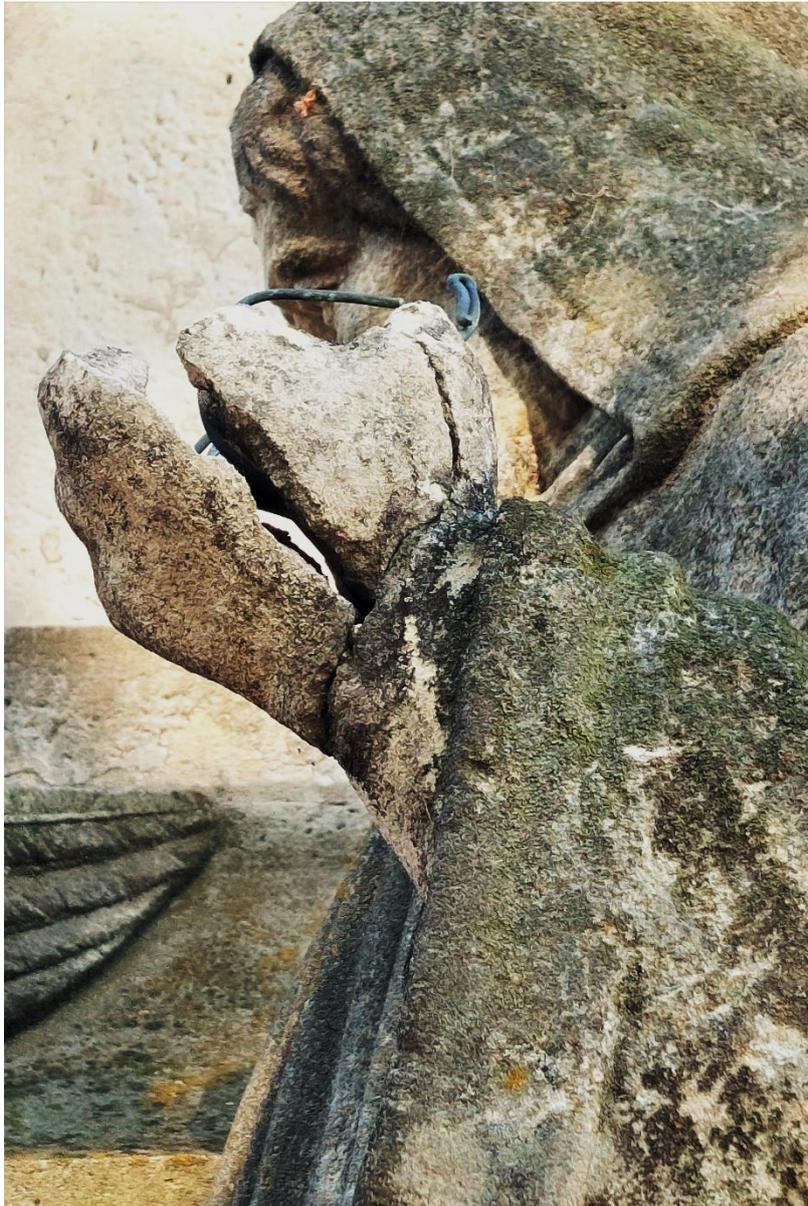
Stav v květnu 2022
Kříž s Korpusem

Stav v květnu 2022
Zadní strana památky, zřejmě znečištění náletovými kulturami na exponovaných plochách

Stav v květnu 2022
Zadní strana sochy sv. Cyrila, zřejmě znečištění náletovými kulturami na exponovaných plochách

Stav v květnu 2022
Poškozená modelace ruky, pohled na zadní stranu sochy sv. Cyrila

Dvoustupňový podstavec architektury a schodový stupeň okolo
Stav v květnu 2022

Stav po etapě sejmutí povrchového znečištění

Etapa odsolení

Stav po etapě sejmutí povrchového znečištění

Stav po demontáži mramorových desek

Stav po etapě sejmutí povrchového znečištění
Socha sv. Metoděje

Stav po etapě sejmutí povrchového znečištění
Socha sv. Metoděje

Stav po etapě sejmutí povrchového znečištění
Socha sv. Metoděje

Stav po etapě sejmutí povrchového znečištění
Socha sv. Metoděje
Pohled zezadu

Stav po etapě sejmutí povrchového znečištění
Socha sv. Metoděje
Pohled zezadu

Stav po etapě sejmutí povrchového znečištění
Socha sv. Cyrila

Stav po etapě sejmutí povrchového znečištění
Socha sv. Cyrila

Stav po etapě sejmutí povrchového znečištění
Socha sv. Cyrila

Stav po etapě sejmutí povrchového znečištění
Socha sv. Cyrila

Stav po etapě sejmutí povrchového znečištění
Socha sv. Cyrila

Etapu konsolidace
Injektáž trhlin
Pata kříže

Etapu konsolidace
Injektáž trhlin
Pata kříže

Etapu doplnění

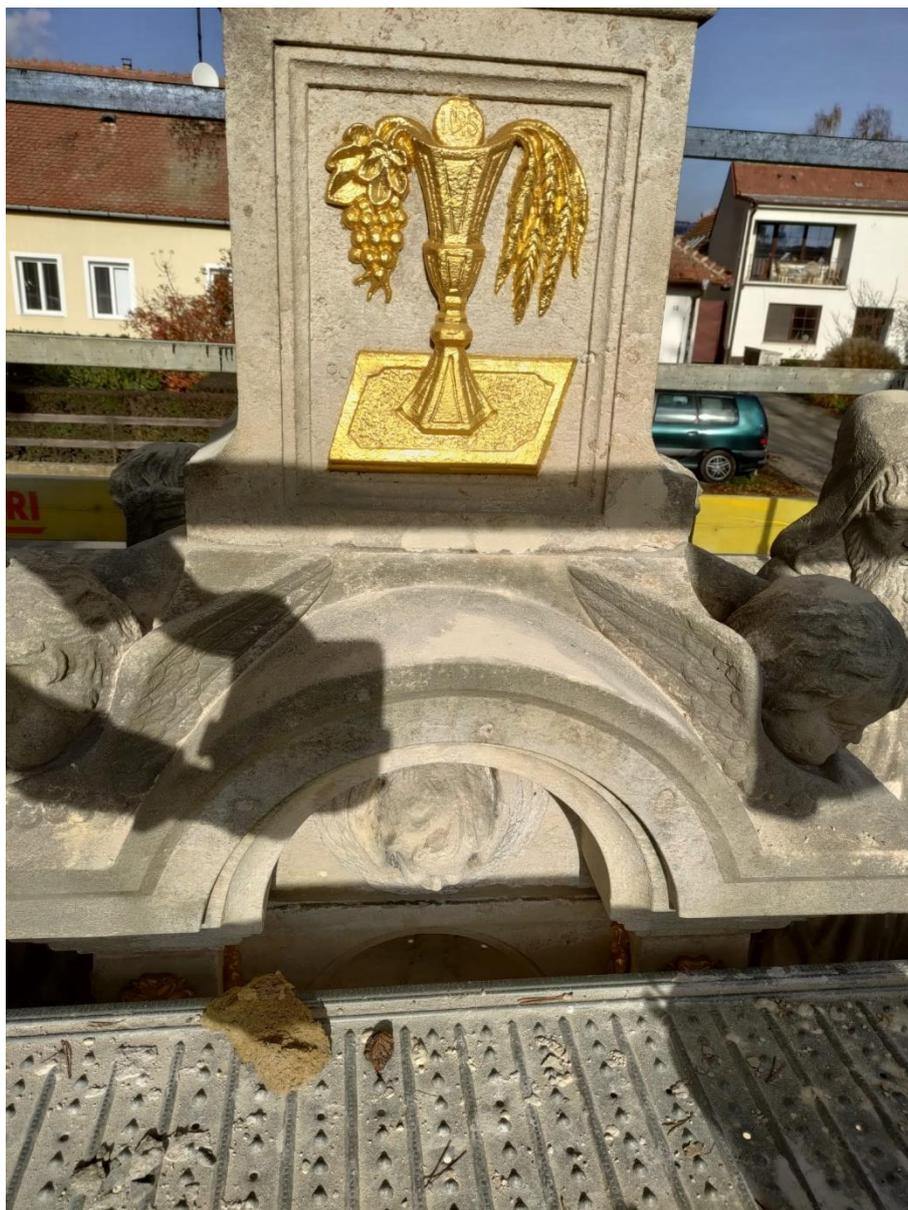
Etapu doplnění

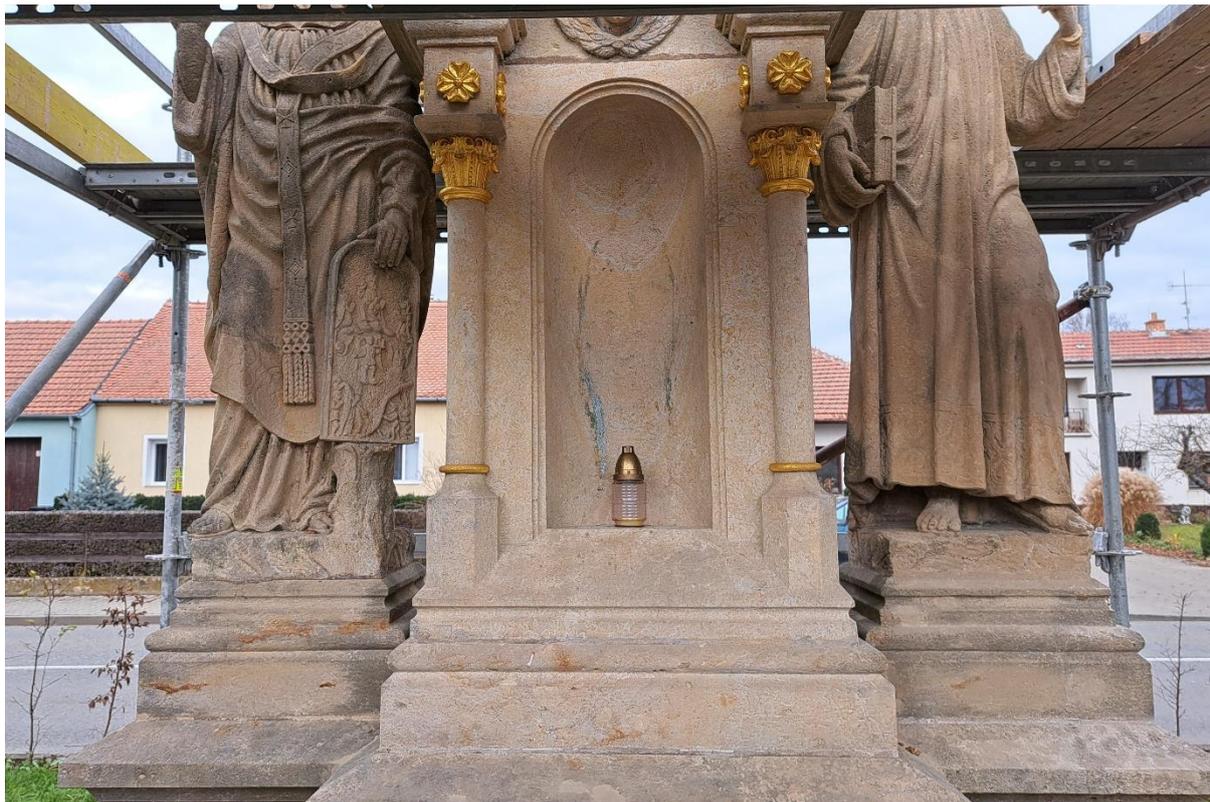
Etapa doplnění
Podnož kříže, pohled zezadu

Etapu doplnění

Etapu doplnění

Etapa doplnění

Etapu doplnění

Etapu doplnění

Rekonstrukce sošky Panny Marie
Výřez z kopie fotografie z roku 1942 z archivu NPÚ, inv.č.45321

Rekonstrukce sošky Panny Marie

Mramorové desky
Stav po sejmutí povrchového znečištění

Stav po sejmutí povrchového znečištění

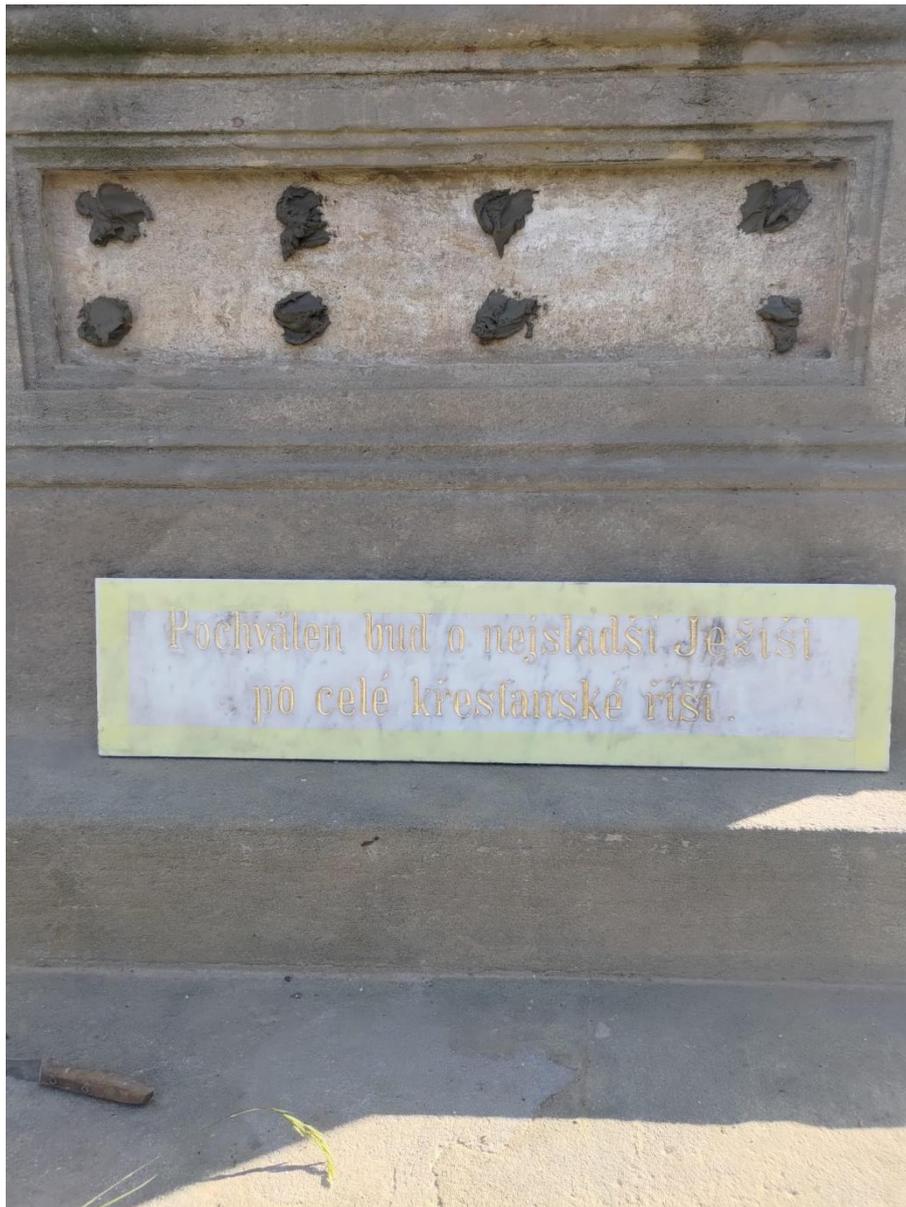

Stav po zlacení písma

Mramorové desky

Mramorové desky
Stav po zlacení písma

Osazení mramorových desek

Osazení mramorových desek

Atribut- patriarchální kříž

Stav před obnovou

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

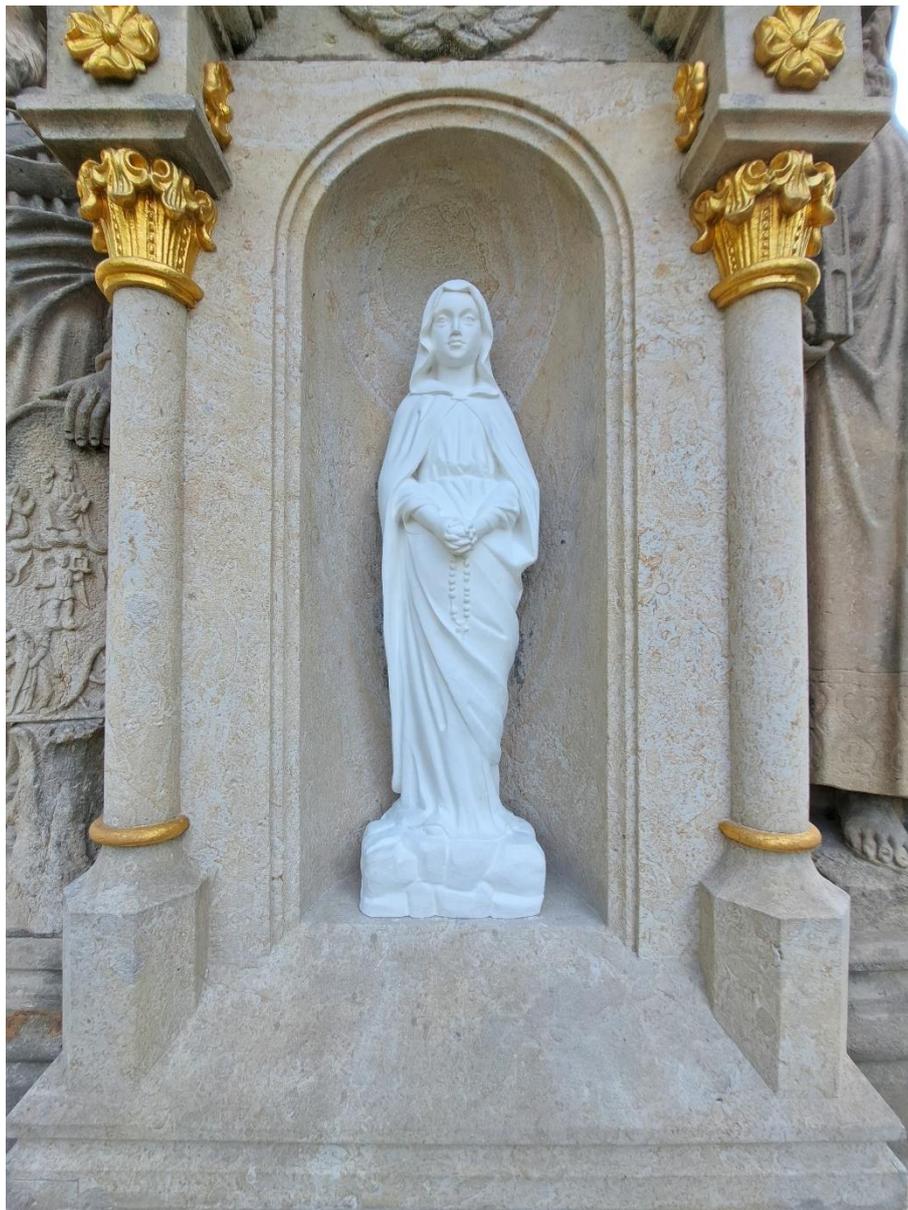
Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

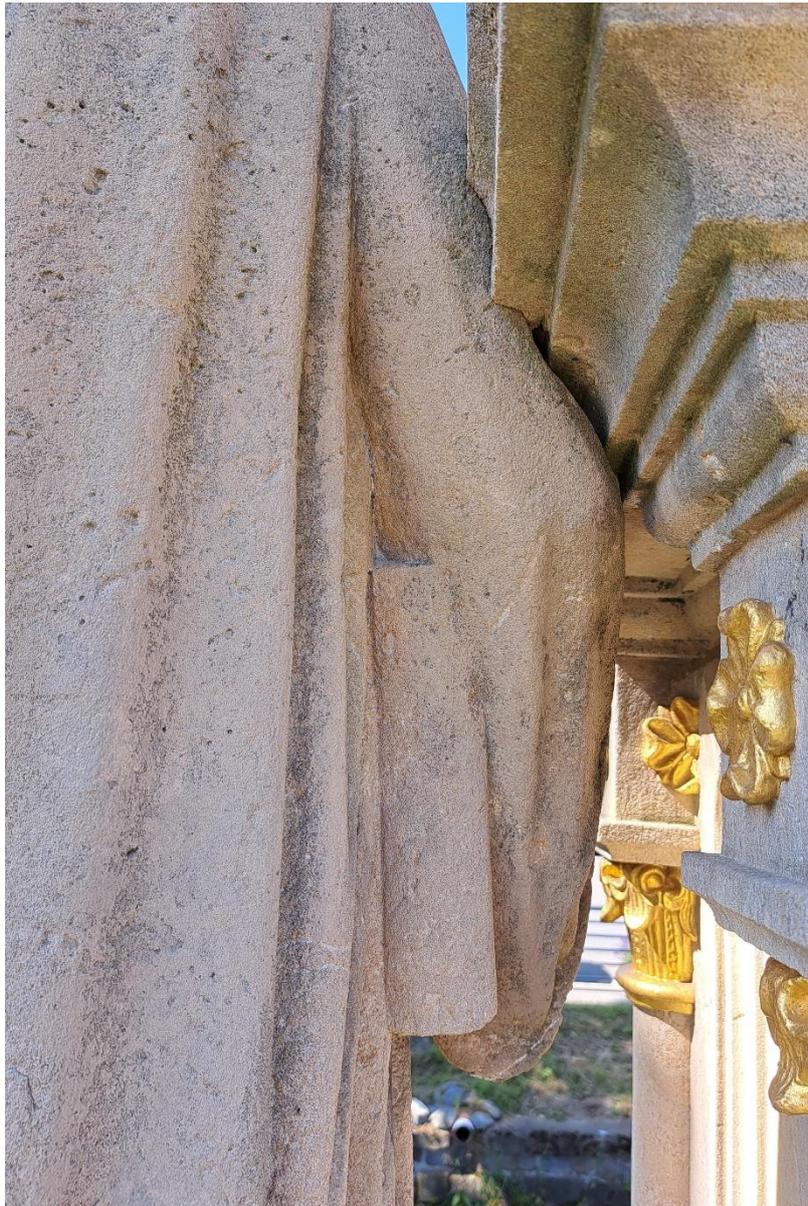
Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy

Stav po ukončení obnovy